יום ג', כ"ו בטבת תשס"ד (20 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

<u>שמות משפחה ליהודים</u> [השלמת המאמר מאתמול]: -
הם עשו זאת מפני שרצו בו זמנית גם לשמור על מסורת אבותיהם, וגם לחיות בשלום במקומם, ולהשתלב בחברה הלא-יהודית שבקרבה חיו.

כך למשל, הפך השם הפרטי התנ"כי נתן, לשם המשפחה **נתנזון**, שפירושו– בן נתן. הסופית "זון" שיוותה לשם צליל גרמני; השם הפרטי התנ"כי יעקב הפך לשם המשפחה **ועקנין**, שהוא שם חיבה והקטנה ליעקב בלשון הברברית. שינוי הצורה שיווה לשם צליל ערבי-ברברי.
לפעמים השתמשו בראשי תיבות או בשיכול-אותיות, כדי לשנות את צלילו של השם, אך לא את משמעותו. למשל **כ"ץ**, שפירושו כהן צדק, אך צלילו אירופאי ופירושו בגרמנית חתול, או **וייל**, שהוא שיכול-אותיות של לוי.
לעתים תירגמו את השם העברי לשפה אחרת. **חיים** הפך ל**וויואס** או **ביבאס** אצל דוברי הלדינו; **כהן** תורגם ל**קפלן** אצל דוברי הגרמנית. הרבה תפקידים במסגרת הקהילה היהודית (כמו **גבאי**, **חזן**, **רב**, **שוחט**, **מוהל**) הפכו גם הם, בתרגום או בשינוי צורה או צליל, לשמות משפחה (כמו **קנטור** – חזן, **שוב** – שוחט ובודק, **שור** – שוחט ורב, ועוד).
שמות המשפחה שנגזרו משמות של מקצועות, בכל השפות, מהווים קטגוריה חשובה. לדוגמא **טישלר** (נגר בגרמנית), **אטאר** (רוקח בערבית), ועוד.
קבוצה גדולה אחרת כוללת שמות משפחה שנובעים משמות של מקומות המוצא או המגורים. לדוגמא: **ברלינר**, שפירושו מברלין, גרמניה; **טולדנו**, שפירושו מטולדו, ספרד; **דמארי**, מדמאר שבתימן, ועוד. שמות כאלה אינם בהכרח מעידים על מוצא המשפחה מן המקום, אלא על קשר כלשהו שהיה לה למקום: מגורים זמניים, עסקים, או קרבה משפחתית.
ישנם גם שמות שהיו במקור כינויים אישיים לגנאי, לשבח, או כינויים סתמיים: **קליין** – נמוך (בגרמנית); **רוט** – אדום שיער, **ג'ינג'י** (בגרמנית); **זע'ירי** – נמוך (בערבית); **טוויל** – גבוה (בערבית), וכו'. השמות בקטגוריה זו הוצמדו בדרך כלל ליהודים על ידי השלטון. במקור היה השם הכינוי אישי של אחד מאבות המשפחה.

מאגר שמות המשפחה **בבית התפוצות** הוא פרי עבודתם של חוקרים רבים, מתנדבים ברובם, במשך כעשרים שנה. המחקר מתבסס על מקורות שונים, מחקרים מדעיים, מילונים ומילוני שמות משפחה, מקורות יהודיים מסורתיים, וגם מידע מהציבור. ככלל, הסבר על שם משפחה התוסף למאגר רק אם נמצא לו אישור לפחות בשני מקורות שונים. **מאגר שמות המשפחה** של בית התפוצות מכיל כעת כ- 20,000 כותרים, ומוסיף לגדול. יש בו הסברים בשפה האנגלית על מקורם ומשמעותם של שמות משפחה יהודיים. כותר טיפוסי מכיל הסבר על משמעותו ותרגומו של השם, צורות כתיב שונות של השם, מקורו ההיסטורי והגיאוגרפי, ובסיום – דוגמאות ליהודים בשם זה, בעבר ובהווה.. המפעל החל בשנות ה- 80 המוקדמות, ובמהירה נהיה לאחת מן האטרקציות העיקריות במוזיאון. **זהו האוסף הדיגיטאלי היחיד בעולם** של שמות משפחה יהודיים, וככזה מטרתו היא לשמר היבט חשוב במורשת היהודית, ולהבטיח את שימורו גם למען הדורות הבאים.

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

בס"ד

"הדף היומי לתולדותינו"

יום ג', כ"ו בטבת תשס"ד (20 בינואר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

[http://www.bh.org.il/Names/jfamilynamesh.asp]

"קומה אלוקים, שופטה הארץ, כי אתה תנחל בכל הגוים." [תהלים פ"ב 8]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שלישי**

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל